

ответственность судей; гарантии безопасности для судей. В течение XIV - первой половины XVI в. статус судьи был второстепенным относительно статуса государственного чиновника. В домениальных судах функции судей исполняли феодалы, в церковных домениальных судах – священнослужители высших уровней независимо от правовой грамотности или назначенные ими чиновники. Специальных профессиональных требований к судьям государственных судов не предъявлялось.

Ключевые слова: правовой статус, правовой статус судьи, правосудие, судья, судебная система.

Kravchuk V. Historical and Legal Aspects of the Legal Status of Judges in the Period of the Kievan Rus, Galicia-Volyn and Lithuanian-Rus State (the XIV-th century - the middle of the XVI-th century). The article offers historical analysis of the genesis of the judge's legal status in the period of Kievan Rus, Galicia-Volyn and Lithuanian-Rus state which were characterized by caste division of society, feudal relationships system and practically unlimited power of the Prince in all spheres of social life, including legal proceedings. The emphasis is laid on the institute of legal status of judges, which was confirmed and developing, although it played different roles in each particular case and had a special political and legal status, depending on the stage of the feudal society development in that time. It is noted that in that early period some elements of the legal status of judges started to be established, including: the requirements that can be applied to judges; procedure of their election and appointment; oath of judges; powers of judges; responsibility of judges; security guarantees for judges. During the period of XIVth - first half of XVIth century the status of the judges was a secondary status after that of the state official. In the domenian courts judge's functions were performed by landlords (in the domenian church – by spiritual lords) or by the appointed by them officials, regardless their legal literacy. There were no special professional requirements to the judges of state courts.

Key words: legal status, legal status of judges, justice, judge, judicial system.

УДК [34:321] (091)

М. Кравчук

Ідеї правової держави в історико-правовій ретроспективі

Досліджено уявлення про правову державу в історії розвитку політико-правової думки. Уявлення про державу як про організацію, яка здійснює свою діяльність на основі закону, почали формуватися вже на ранніх етапах розвитку людської цивілізації. Теорія правової держави стала підсумком багатомісячного розвитку політичного життя і правової думки багатьох країн світу. Українські автори концепції про державу і право були попереду багатьох мислителів Західної Європи з питань природного права, панування в державі закону, місцевого самоврядування та ін.

Ключові слова: держава, правова держава, ідеальна держава, право, закон, справедливість, свобода, поділ влади.

Постановка наукової проблеми та її значення. Україна, проголосивши шлях формування правової держави, поставила перед собою комплекс проблем, пов'язаних із необхідністю історико-правового та теоретичного вирішення невідкладних завдань щодо власної трансформації. Оскільки програма побудови правової держави розрахована на майбутнє, яке принципово визначається минулим, то підходи до створення вітчизняної моделі правової держави, визначення шляхів до її утвердження треба шукати в минулому і сучасному стані національних державно-правових структур і країни в цілому.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Концептуальні положення і шляхи формування правової держави з урахуванням конкретних умов розвитку країни викладаються в працях А. П. Зайця, А. М. Колодія, М. В. Костицького, В. В. Копейчикова, В. К. Ларіонової, Л. В. Петрова, П. М. Рабіновича, Ю. І. Римаренка, Ю. С. Шемшученка та інших.

Мета й завдання статті. Метою дослідження є розвиток ідеї правової держави у різних

історичних періодах, державах та культурах. Результати дослідження можуть бути використані в процесі подальшої реалізації конституційної-правової норми, що задекларувала Україну як правову державу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ідея правової держави є однією з найцінніших в розвитку світової політико-правової думки. Уявлення про державу як про організацію, що здійснює свою діяльність на основі закону, почали формуватися вже на ранніх етапах розвитку людської цивілізації. Ще в ті далекі часи люди почали замислюватися над тим як встановити та закріпити більш досконалі і справедливі форми життя. Так, ще у XVIII столітті до нашої ери правитель Вавилону цар Хаммурапі видаючи закони написав: «Для того, щоб сильний не кривдив слабого, щоб з сиротою і вдовою чинили справедливо.... Щоб судив суд у країні, щоб ухвалювали вироки в країні, щоб з пригнобленим чинили справедливо, я вирізьбив мої дорогі слова на моїй стелі і поставив перед зображенням моїм, царя справедливого» [9, с. 33].

Відомий китайський мислитель Мо-Цзи (V ст. до н. е.) відстоював думку про те, що всі люди рівні перед небом, а держава є результатом їх угоди. Тому ідеальною організацією влади Мо-Цзи вважав державу з мудрим правителем на чолі який служитиме народу, буде примножувати його добробут. Звідси Мо-цзи робив висновок про те, що влада правителя не може бути необмеженою, що монарх повинен прислухатися до голосу мудрих радників та діяти у згоді з ними. Згода між народом і правителем повинна стати основним принципом правління. Важливими чинниками такого мудрого управління, на його думку, були: по-перше, вміле поєднання настанов народу з покараннями. По-друге, влада повинна використовувати не тільки насильства і покарання, а й моральні форми впливу на людей. По-третє, на державну службу слід висувати наймудріших незалежно від їхнього походження [6, с. 29].

Рабовласницькі держави за своїми формами були різноманітні що визначалося різним співвідношенням сил між різними верствами панівного класу (військова, релігійна, бюрократична верхівка), співвідношенням суспільно-приватного, храмового та державного секторів економіки, впливом станово-кастових перегородок. Своєрідною формою рабовласницької держави була деспотія, яка органічно виростала з замкнутості і малорухомості общинного життя Специфічним різновидом рабовласницької держави була полісна форма, яка виступала у вигляді рабовласницької демократії, тиранії, аристократії та ін. Саме афінська. полісна демократія започаткувала перші зародки такого явища, яке ми сьогодні називаємо правами людини. Це пов'язано з виникненням певного простору свободи, що створило умови для рівних політичних прав у осіб, які є громадянами. У VI ст. до н. е. один із семи давньогрецьких мудреців архонт Солон провів низку реформ, які утверджували деякі елементи демократії та встановлювали право на притягнення до відповідальності державних чиновників.

Дальшого розвитку ідея правової держави в розумінні верховенства чинних законів набуває в античні часи. Геракліт, Платон, Аристотель, Цицерон у пануванні законів вбачали запобігання сваволі посадових осіб та могутність держави.

Платона можна вважати одним з перших давньогрецьких філософів, який у систематичній формі подав своє розуміння держави. Платон висунув свій проект ідеальної держави, який є першою соціальною утопією в історії суспільства. Ідеальна держава, згідно з філософією Платона, повинна бути заснованою на засадах справедливості. Але Платон передбачав жорстку ідеологічну диктатуру влади. Платонівська держава – це теоретична схема утопічної держави, в якій життя суспільства підпорядковується державному контролю [7, с. 52].

Мислитель надавав великого значення закону й законності в житті суспільства. «Я бачу близьку загибель тієї держави, де закон не має сили і перебуває під будь-чиєю владою, – писав Платон. – Там же, де закон є володарем над правителями, а вони – його раби, я вбачаю спасіння держави і всі блага, що їх можуть дарувати державам боги» [6, с. 48].

Суттєвий вплив на поняття держави і чинників, які її обмежують, справили погляди Аристотеля, Саме йому належить одна з найголовніших ідей древності – принципове розмежування держави (політичних відносин) і суспільства. Можливість впливу на державну владу, правителя, залежить від форми державного устрою. Аристотель розрізняє такі три кращі види державного устрою, як царська влада (монархічне правління), аристократія і політія, а також три форми, які відхиляються від них: тиранію (від царської влади), олігархію (від аристократії), демократію (від політії) [1, с. 115].

На думку мислителя, тиранія має на меті користь одного правителя, олігархія піклується про користь багатих громадян, демократія – про користь незаможних. Найголовніше за будь-якого ладу, зазначає Аристотель, це шляхом законів і іншими засобами позбавити посадових осіб можливості

наживатися. Найкорисніші закони, одностайно схвалені всіма причетними до управління державою, будуть марними, якщо громадяни не будуть привчені до державного порядку і в цьому дусі виховані, тобто якщо закони держави демократичні – у дусі демократії, якщо олігархічні – у дусі олігархії; якщо недисциплінований один, то недисциплінована вся держава [2, с. 59].

Античні філософи та правознавці пов'язували державу правом і показували необхідність існування в державі правових законів, що панували б над державними структурами, були б мірилом справедливості дій держави та її чиновників і регулювали політичні відносини.

Важливий крок у напрямку формулювання теорії правової держави зробив давньоримський вчений Марк Тулій Цицерон. Він писав: «Закон – опора того високого становища, яким ми користуємося у державі, основа свободи, джерело правосуддя: розум, душа, мудрість і сутність держави зосереджені у законах» [11, с. 215].

Філософ розглядав державу як публічно-правову спільність, як справу народу. На його думку, народ – це не всяке об'єднання людей, зібраних до купи хоч би в який спосіб. Народ – це об'єднання багатьох людей, пов'язаних між собою згодою в питаннях права і спільності інтересів [10, с. 9]. Перевершивши своїх попередників: Платона, Аристотеля, Полібія, Цицерон показав державу як правову форму організації загальної справи. Він визначав державу як загальний правопорядок. Захист свободи громадянина, його прав як складової правопорядку та всієї державності – це не приватна, а загальна справа держави. Тому можна стверджувати, що Цицерон стояв біля витоків поняття правової держави.

Ряд гуманістичних принципів дало світу християнство, яке інтегрувало уявлення щодо прав людини з релігійно-моральними цінностями. У творах ранньохристиянської літератури засуджувались і відкидалися земні порядки, перш за все політична влада рабовласників як вираз несправедливості та беззаконня.

В основі права та інших соціальних норм, за ранньохристиянськими джерелами, лежить правда, справедливість, яка йде безпосередньо від Бога. Правда й закон свободи конкретизуються в низці релігійних, моральних та юридично значимих положень. У релігійній сфері – це віра в Ісуса Христа. У моральному світі – це духовна і моральна досконалість. В юридичній галузі правда і закон свободи конкретизуються в таких принципах і масштабах поведінки: 1) рівність, 2) еквівалент (рівне за рівне), 3) обов'язок працювати і розподіл за працею, 4) засудження багатства і вимога загального майна.

Отже, раннє християнство проголосило принцип рівності людей незалежно від їх соціального походження, становища і національності. Видатний християнський теолог IV – V ст. н.е. Аврелій Августин піддає гострій критиці право рабовласницького Риму як таке, що суперечить праву, наділеному «божественною благодаттю».

Подальший розвиток ідеї правової державності здійснили мислителі середньовіччя Н. Макіавеллі і Ж. Боден. У своїх працях Макіавеллі зробив спробу визначити контури ідеальної держави, яка щонайкраще відповідає потребам свого часу. Ціль держави він бачив у можливості вільного користування майном і забезпечення безпеки для кожного. Боден визначав державу як правове керування багатьма сімействами і тим, що їм належить.

У період Нового часу у розробку концепції правової держави значний внесок зробили прогресивні мислителі Г. Гроцій, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Д. Локк та інші. Гроцій був першим видатним теоретиком школи природного права. Головним завданням держави він вважав охорону приватної власності за допомогою таких правостановлень, що забезпечували б кожній людині вільне користування своїм надбанням за згодою усіх. Гоббс розробив та захистив ідею індивідуальних прав людини (обґрунтування формальної рівності перед законом, непорушність договорів). Спіноза одним із перших здійснив системний аналіз демократії, як форми реалізації людиною потреби свободи. Він підтверджував, що держава можуть тільки тоді, коли вона гарантує кожному громадянину не тільки цілість життя, але і задоволення його інтересів, і застерігав сучасних йому правителів від зазіхань на власність, безпеку, честь, свободу й інші блага підданих. Дж. Локк також говорив про панування закону, який забезпечує природні, невідчужувані права власності, індивідуальної свободи і рівності.

Значний внесок у розробку основних елементів правової держави в період Просвітництва внесли Ш. Монтеск'є, Ж. Ж. Руссо, І. Кант, Ф.-Г. Гегель і інші. Монтеск'є пояснював установаження правової державності необхідністю свободи у громадянському суспільстві. «Свобода є право робити усе, що дозволено законами. Якби громадянин міг робити те, що забороняється законами, то в нього не було би свободи, тому що теж саме могли б робити й інші громадяни» [5, с. 175]. Таким чином, політична свобода в Монтеск'є означає встановлення законності і безпеки.

Монтеск'є обґрунтував необхідність у демократичній державі поділу влади на законодавчу,

виконавчу та судову гілки, які повинні бути незалежними одна від одної. Якщо в суспільстві не забезпечено реалізації прав і свобод людини та громадянина, не проведено поділу влади - це суспільство не має конституції і не може вважатися демократичним. Монтеск'є розглядав поділ і взаємне стримування гілок влади як головну умову забезпечення політичної свободи. Тільки подібний державний устрій, у якому всі ці влади розділені, може забезпечити таке положення, за якого нікого не будуть примушувати робити те, до чого його не зобов'язує закон, і не робити того, що закон йому дозволяє [5, с. 104-105]. Отже, своїм вістрям принцип поділу влади був спрямований проти королівського абсолютизму, зловживання владою, зосередження в руках монарха всієї повноти влади. Ця концепція Монтеск'є мала великий демократичний зміст і не втратила свого значення до цього часу.

Помітний внесок у розвиток ідеї правової держави зробив видатний німецький філософ І. Кант. Він – прихильник справедливості, а тому справедливою організацією суспільства, на його думку, повинно бути встановлення «вічного миру» [3, с. 200]. Досягти цього в майбутньому можна завдяки утворенню федеративного союзу незалежних рівноправних держав республіканського типу. У такому суспільстві, на думку Канта, особі буде забезпечено реалізацію повної свободи й недоторканості. Правова держава, за Кантом, характеризується не як емпірична реальність, а як ідеальна теоретична модель, якою слід керуватися у практичній організації державно-правового життя.

Інший, не менш відомий німецький філософ Ф. Г. Гегель розглядає державу в контексті загальної системи його фундаментальних філософських уявлень про світобудову, важливою частиною яких є філософія права. Держава в трактуванні Гегеля – це також право, але найбільш розвинене і змістовно багате, оскільки воно включає в себе визнання всіх інших прав - прав особистості, сім'ї і товариств. Зводячи державу в абсолют, що стоїть над особистістю і суспільством, Гегель доводить, що буття держави передує розвитку громадянського суспільства. Цінність гегелівських переконань на державу полягає в тому, що примусова, насильницька функція в ньому грає не таку важливу роль. Головне – це чітка соціальна і правова спрямованість державної діяльності, її глибокий етичний зміст, розумність і корисність для суспільства і індивіда.

К. Маркс розглядав державу і право виходячи з відкритої ним класової теорії суспільного розвитку. Згідно з даною теорією держава і право зникнуть разом із зникненням класів внаслідок встановлення диктатури пролетаріату в процесі переходу до суспільства без класів. Аналізуючи співвідношення буржуазної держави і права, Маркс доводить, що юридичний закон є продукт і відображення матеріальних виробничих відносин класового суспільства. Законодавство тільки фіксує вимоги, що диктуються економічними відносинами. Від держави ж залежить, наскільки адекватно вона може відобразити в законах взаємовідносини, що історично склалися між людьми, відповідні даному соціально-економічному ладу.

Глибокі розробки питань становлення правової держави на початку ХХ ст. здійснені українськими вченими-юристами Б. Кістяківським, С. Дністрянським та ін. Б. Кістяківський в 1909 р. у відомому збірнику «Вехи» публікує статтю «На захист права», де виступає переконаним прибічником непорушності права і застерігає інтелігенцію, яка у своїй революційній діяльності вважала за можливе не зв'язувати себе правовими нормами і навіть боротися проти «деспотизму» закону, про можливі непередбачувані наслідки таких поглядів.

Розмірковуючи про шляхи побудови правової держави, він вказував на той факт, що у майбутньому буде зменшуватися можливість насильницького вирішення конфліктів, а будуть розширюватися способи правового вирішення питань. Розвиваючи ідею правової держави, Б. А. Кістяківський писав, що можна до певної міри визнати висоту того ідеалу одноосібного законодавця, який знає всі справжні потреби свого народу, а тому приймає закони цілком вільно і тільки в інтересах загального блага. «Але тепер ніхто не може сумніватися в тому, що цей ідеал нездійсненний, бо при сучасній складності життя одна особа не може знати про всі потреби народу» [4, с. 4].

Далі він наголошує на тому, що «вирішальне значення для нашого правопорядку має створення у нас народного представництва, наділеного законодавчими повноваженнями, що означає принципове визнання у нас правового начала, за яким наше чинне право повинно постійно узгоджуватися народною правосвідомістю» [4, с. 4].

У пореволюційний період теорія правової держави виявилася в Радянському Союзі несумісною з ідеєю «диктатури пролетаріату», визначенням держави як інструменту панування одного класу над іншим. З цих же ідеологічних засад було відкинуто ідею поділу влади.

Радянська державно-правова наука в період тоталітаризму не сприймала ідею правової

держави, вважаючи її буржуазною, діаметрально протилежною класовій концепції держави. Інерція владного заперечення і наукового невизнання багатовікового досвіду теорії і практики правової державності породила серйозні соціально-економічні, культурно-духовні і національні конфлікти в житті суспільства.

Із здобуттям незалежності Україною в руслі реформаторських процесів, що проходять в країні, сталися серйозні зміни в наукових поглядах на державу і право, чітко визначилися нові підходи до оцінки їх ролі в політичній системі суспільства. Використовуючи науковий арсенал минулого і теперішнього часу, практичний досвід побудови і функціонування правової державності в сучасних цивілізованих країнах, вітчизняне правознавство, філософська, економічна і політична думка намітили реальні контури майбутньої правової держави в нашому суспільстві. На думку П. М. Рабіновича «правова держава – це держава, в якій юридичними засобами реально забезпечено максимальне здійснення, охорону і захист основних прав людини. Саме така держава є одним із найвизначніших загальнолюдських політико-юридичних ідеалів» [8, с. 28] Автор стверджує що, «уявлення про правову державу вирішальною мірою залежить від того, яким правом збираються її пов'язати, як саме розуміють права людини. А зміст останніх (як зазначалося раніше) завжди так чи інакше несе на собі відбиток конкретних історичних умов існування людства, а отже, із плином часу цей зміст може зазнавати певних змін, розвиватися. Відповідно ж до трансформації право розуміння мають дещо оновлюватися і деякі елементи уявлення про правову державу» [8, с. 29].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, теорія правової держави стала підсумком багатовікового розвитку політичного життя і правової думки багатьох країн світу.

Слід зазначити, що українські автори концепції про державу і право були попереду багатьох мислителів Західної Європи з питань природного права, панування в державі закону, місцевого самоврядування та ін. Розмірковуючи про співвідношення держави і особи, переважна більшість із них на перше місце ставили інтереси людини, а метою держави вважали забезпечення прав і свобод кожного індивіда, перед яким держава має цілу низку обов'язків, насамперед коли йдеться про ідею демократичної правової держави і громадянського суспільства.

Джерела та література

1. Антология мировой политической мысли. В 5 т. – Т. 1. Зарубежная политическая мысль: истоки и эволюция / Нац. обществ.-науч. фонд Акад. полит. науки. Руководитель проекта Г. Ю. Семигин и др.; Ред.-науч. совет: пред. совета Г. Ю. Семигин и др. – М.: Мысль, 1997. – 832 с.
2. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду / А. П. Заєць. – К.: Парламентське вид-во, 1999. – 248 с.
3. Кант И. Сочинения: В 6 т. / И. Кант. – М.: Наука, 1965. – Т. 2. – 300 с.
4. Кистяковский Б. А. Наши задачи / Б. А. Кистяковский. – М.: б. и., 1913. – 26 с.
5. Монтескье Ш. Избранные произведения / Ш. Монтескье. – М.: Госполитиздат, 1955. – 803 с.
6. Орач Є. М. Історія політичних і правових вчень: навчальний посібник / Є. М. Орач – К.: Атіка, 2005. – 560 с.
7. Платон. Собрание сочинений: В 4 т. / Платон. – М.: Мысль, 1990. – Т. 3. – 450 с.
8. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник / П. М. Рабінович. – К.: Атіка. – 2001. – 176 с.
9. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. – Том 1: / За ред. члена-кореспондента Академії правових наук України В. Д. Гончаренка. – К.: ІнЮре. – 1998. – 504 с.
10. Марк Туллий Цицерон. Мысли и высказывания / Под ред. В. П. Бутромеева, В. В. Бутромеева. – М.: ОЛМА Медиа Групп, 2011. – 304 с.
11. Цицерон. Диалоги о государстве и законах / Цицерон. – М.: Наука, 1966. – 250 с.

Кравчук Н. Идеи правового государства в историко-правовой ретроспективе. Украина, провозгласив путь формирования правового государства, поставила перед собой комплекс проблем, связанных с необходимостью историко-правового и теоретического решения неотложных задач относительно собственной трансформации. Представление о государстве как об организации, которая осуществляет свою деятельность на основе закона, начали формироваться уже на ранних этапах развития человеческой цивилизации. Античные философы и правоведы связывали государство правом и показывали необходимость существования в государстве правовых законов, которые господствовали бы над государственными структурами, были бы мерилем справедливости действий государства и его чиновников и регулировали политические отношения. Ранее христианство провозгласило принцип равенства людей независимо от их социального происхождения, положения и национальности. Украинские авторы концепции о государстве и праве были впереди многих мыслителей Западной Европы по вопросам естественного права, господства в государстве закона,

местного самоуправлення и др. Теория правового государства стала итогом многовекового развития политической жизни и правового мнения многих стран мира.

Ключевые слова: государство, правовое государство, идеальное государство, право, закон, справедливость, свобода, разделение властей.

Kravchuk M. Concepts of Legal State in Historical and Legal Retrospective. Ukraine, having proclaimed its goal the formation of a lawful state, has set a range of problems connected with necessity of historical-legal and theoretical solution of urgent problems concerning its way of transformation. Conception of the state as an organization, that operates on the basis of law, started to take shape at the early stages of human civilization development. Ancient philosophers and legal scholars associated the state with law and substantiated the need for living in the state of legal laws, which would dominate the state structures, would be a criterion of justice of the state and its officials activities and regulate political relations. Early Christianity proclaimed the principle of equality of people regardless of their social origin, status and nationality. Ukrainian authors of the conception of state and law had been ahead of many Western European thinkers on the issues of natural law, the rule of law in the State, local self-governing and others. The theory of legal state was the result of many-centuries development of political and legal thought of many countries of the world.

Key words: state, legal state, the ideal state, law, justice, freedom, separation of powers.

УДК [341:325](477+061.1ЄС)

О. Лаба

Напрями співпраці України та Європейського Союзу щодо міграційних питань

У статті досліджено етапи формування спільної міграційної політики України та Європейського Союзу, розкрито зміст основних політичних документів, що визначають напрями та інструменти політики ЄС та України у сфері міграції, викладено норми законодавства, прийнятого на їх виконання. Проаналізовано співпрацю України з Європейським Союзом у галузі регулювання міграційних процесів та запропоновано окремі рекомендації, реалізація яких сприяла б удосконаленню міграційної політики України у відповідності до європейських стандартів.

Ключові слова: міграційна політика, європейські стандарти, біженці, міграційний простір, Шенгенська зона, мігранти, співпраця, візовий режим, нелегальна міграція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Для України міграційна політика об'єднаної Європи становить подвійний інтерес. По-перше, ЄС є важливим партнером нашої держави з обміну населенням, куди спрямовується численний міграційний потік. На території Євросоюзу, передовсім у сусідніх країнах, а також в країнах Південної Європи, працюють, навчаються, проживають численні українці. Наприклад, за офіційними даними країн перебування, в Німеччині 153,4 тис. вихідців з України [1], в Італії громадян України налічувалося 2013 р. 192,3 тис., Чехії – 107,7 тис., Іспанії – 84 тис., Португалії – 44 тис. [2] У доповіді Єврокомісії щодо міграції 2012 року було вказано, що українці за кількістю вперше отриманих дозволів на перебування в країнах Євросоюзу вийшли на перше місце: їм було оформлено впродовж року 204 тис. дозволів. Україна обійшла за цим показником країни, звідки традиційно прибували до Європи численні мігранти, а саме США, Індію, Китай та Марокко [3].

Другий аргумент на користь практичного і теоретичного значення вивчення міграційної політики Євросоюзу пов'язаний з євроінтеграційними намірами України. Адже, крім іншого, інтеграція до ЄС передбачає досягнення відповідності європейським стандартам також і у сфері міграційного законодавства та менеджменту. Правові норми, що є обов'язковими для країн-членів Євросоюзу, мають бути поступово імплементовані до законодавства, а адміністративна практика наближена до загальноприйнятої в Європі. Причому, успішне просування у цьому напрямі, з одного боку, є передумовою поглиблення міжнародного співробітництва, отримання фінансової та технічної